

мату як самостійного напрямку екологічної політики держави. Фрагментарність, безсистемність та короткостроковість закріплених законодавством кліматоохоронних заходів, спрямованих передусім на отримання економічної вигоди від реалізації гнучких механізмів Кіотського протоколу, нівелюють потенційний екологічний ефект, а підзаконний рівень правового регулювання охорони клімату накладає відбиток на його ефективності.

Вважаємо, що може бути підтримана існуюча практика законотворення щодо спеціального правового регулювання охорони клімату. Так само доцільним є внесення зміни до чинного Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" № 1264-XII, Закону України "Про охорону атмосферного повітря" №2707-XII, Земельного кодексу України №2768-III, Водного кодексу України №213/95-ВР, Лісового кодексу України №3852-XII, Податкового кодексу України №2755-VI, Кодексу України про адміністративні правопорушення №8073-X, Закону України "Про екологічну експертизу" №45/95-ВР та інших законодавчих актів в частині забезпечення механізмів правового регулювання еколого-небезпечної діяльності, що впливає на клімат.

Доцільно на законодавчому рівні встановити національну мету щодо стабілізації концентрації парникових газів в Україні до 2020 року на рівні 55% базового 1990 року. При цьому, досягнення цілей Стратегії щодо переходу до низьковуглецевого збалансованого економічного розвитку можливе шляхом законодавчого запровадження як адміністративних, так і ринкових засобів обмеження викидів і стимулювання скорочень викидів парникових газів.

Нагальними заходами є також розробка і затвердження національного та регіональних планів з адаптації до зміни клімату та планів пом'якшення змін клімату з урахуванням міжнародних рекомендацій та національних особливостей.

1. Доклад о развитии человека 2007/2008. Борьба с изменениями климата: человеческая солидарность в разделённом мире / Пер. с англ. – М.: Издательство "Весь Мир", 2007. – 400 с. 2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України : від 15 березня 2006 року №145-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/signal/k06145a.doc>. – Назва з екрана. 3. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату : ратифіковано Законом України : від 4 лютого 2004 року №1430-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2004, N 19, ст.261. 4. Маслюківська О.П. Використання податку на двоокис вуглецю як інструмент енергозбереження в Україні / О.П. Маслюківська // Економіка природокористування і охорони довкілля : Зб. наук. праць / РВПС України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – С. 174-180. 5. Національний кадастр антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів в Україні за 1990-2009 роки [Електронний ресурс]: Міністерство

охорони навколишнього природного середовища України. – К. – 2010. – 449 с. – Режим доступу: <http://www.neia.gov.ua/nature/doccatalog/document?sessionid=A57108E773B41BA8BE507041F300AAFO?id=126931>. – Назва з екрана. 6. Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки: від 25.05.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/content/article/84327>. Огляд досліджень з оцінки потенціалу скорочення викидів парникових газів в Україні. – Національний екологічний центр України. – К. – 2010. – 37 с. 8. Податковий кодекс України : від 02 грудня 2010 року №2755-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 13-14, N 15-16, N 17, ст.112. 9. Про затвердження Національного плану заходів з реалізації положень Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату : розпорядження Кабінету Міністрів України : від 18 серпня 2005 року №346 [у редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 р. № 272-р] // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=346-2005-%F0>. – Назва з екрана. 10. Про затвердження переліку найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин, викиди яких в атмосферне повітря підлягають регулюванню : постановою Кабінету Міністрів України : від 29 листопада 2001 року № 1598 // Урядовий кур'єр від 05.12.2001 – № 226. 11. Про Кліматичну програму України : постанова Кабінету Міністрів України : від 28 червня 1997 року № 650 [із змінами від 24.09.1999р.] // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=650-97-%EF>. – Назва з екрана. 12. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України : від 21 грудня 2010 року №2818-VI // Офіційний вісник України від 24.01.2011 – 2011 р., № 3, стор. 13, стаття 158, код акту 54464/2011. 13. Про охорону атмосферного повітря : Закон України : від 16 жовтня 1992 року №2707-XII [із змінами від 02.12.2010р.] // Відомості Верховної Ради. – 1992. – №50. – ст. 678. 14. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України : від 25 червня 1991 року №1264-XII [у ред. від 02.12.2010р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546. 15. Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України : від 17 жовтня 2007 року №880-р. // Офіційний вісник України від 29.10.2007 – 2007 р., № 79, стор. 170, стаття 2961, код акту 41253/2007. 16. Протидія глобальній зміні клімату в контексті Кіотських домовленостей: український вимір / С. Л. Орленко, Я. А. Жаліло, І. В. Трофимова [та ін.]. – К.: НІСД, 2010. – 48 с. 17. Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату : ратифікована Законом України : від 29 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 50. – Ст. 277. 18. Таблиця обліку та стану врахування зауважень громадськості до проекту Закону України "Про Стратегію національної екологічної політики України на період до 2020 року" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/content/article/6080>. – Назва з екрана. 19. Directive 2003/96/EC on restructuring the Community framework for the taxation of energy products and electricity / European Council // Official Journal. – L283. – 2003. – P. 51–70. 20. Energy Taxes in the Nordic Countries – Does the polluter pay? [Electronic resource] // Eurostat. – Eurostat, 2003. – 43 с. – Mode of access: http://www.scb.se/statistik/M/MI1202/2004A01/MI1202_2004A01_BR_MIFT0404.pdf. – Title from the screen. 21. Fabian Wagner, Markus Amann. Analysis of the proposals for GNG Reductions in 2020 Made by UNFCCC Annex-I Countries by Mid-August 2009 [Electronic resource] // International Institute for Applied Systems Analysis. Draft version September 19, 2009, 33 p. – Mode of access: <http://gains.iiasa.ac.at/gains/reports/Annex1-pledges.pdf>. – Title from the screen. 22. Key World Energy Statistics [Electronic resource] // International Energy Agency, 82 p. – Mode of access: http://www.iea.org/textbase/nppdf/free/2010/key_stats_2010.pdf. – Title from the screen.

Надійшла до редколегії 08.06.11

О. Криштопа, асп.

МІЖНАРОДНИЙ СОЮЗ НОТАРІАТУ: ПРИНЦИПИ ЛАТИНСЬКОГО НОТАРІАТУ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІУСІВ УКРАЇНИ

Розглядається питання про доцільності вступу України до Міжнародного союзу нотаріату, зокрема, умови та наслідки. Розкрито сутність деяких принципів нотаріату латинського типу та висловлена думка про доцільність їх імплементації у законодавство України про нотаріат.

Ключові слова: Міжнародний союз нотаріату, нотаріус, принципи, латинський нотаріат.

Рассматривается вопрос о целесообразности вступления Украины до Международного союза нотариату, в частности условия та последствия. Раскрыты сущность некоторых принципов нотариата латинского типа высказано мнение о целесообразности их имплементации в законодательство Украины о нотариате.

Ключевые слова: международный союз нотариату, нотариус, принципы, латинский нотариат.

The article raises the question of whether it is advisable for Ukraine to join the International Union of Notaries. In particular, the author discusses conditions and consequences of such accession. Specific principles of the Latin notary system are described and rationale for their implementation into the notary legislation of Ukraine is shown.

Key words: International Union of Notaries, notary, principles, Latin notary.

Питанням статусу Міжнародного союзу нотаріату, принципів латинського нотаріату приділялась увага у роботах таких українських вчених як В.В. Баранкова [1],

В.М. Бесчасний [2] та ін. Але дані вчені не здійснювали їх аналіз та не ставили питання про доцільність їх імплементації у законодавство України.

Для того, щоб орієнтуватися в напрямках розвитку нотаріальної діяльності, зокрема, й на міжнародному рівні необхідно визначитися, які ж базові принципи сучасного нотаріату пропагуються у світі і, зокрема, Міжнародним союзом нотаріату. Багато фахівців вважає і продовжує говорити про необхідність вступу України до Міжнародного союзу нотаріату (надалі – МСН), але не вказано, а які наслідки матиме такий вступ для України, українського нотаріату, громадян, які звертаються за вчиненням нотаріальних дій. Слід також звернути увагу на те, що в Україні дуже мало представлено інформації, яка б надала відповіді на ці питання. У зв'язку з цим, вважаємо необхідним дослідити ті позиції, які публічно висловлюються і розпочнемо аналіз з офіційного сайту Української нотаріальної палати надалі – УНП). УНП є добровільною громадською організацією нотаріусів, основним завданням якої, згідно її Статуту, є: ... підвищення ролі нотаріату в умовах формування в Україні ринкових відносин, престижу професії нотаріуса, створення умов для активної діяльності членів нотаріальної палати на основі єдності їх професійних інтересів, сприяння вдосконаленню діяльності нотаріусів по правовому обслуговуванню громадян, підприємств і організацій, забезпечення захисту законних соціальних інтересів членів палати, реалізації їх прав, сприяння міжнародним зв'язкам з метою зміцнення наукових і професійних контактів членів нотаріальної палати, обміну досвідом, співробітництву з міжнародними організаціями нотаріату. На сайті УНП буквально наведена лише така інформація: "Українська нотаріальна палата прийнята в якості спостерігача до світової організації нотаріусів – Міжнародного союзу латинського нотаріату, який об'єднує нотаріати 77 країн" [3]. Проте, дана інформація будь-яким чином не розкриває питання, що ж українські нотаріуси отримали від вступу УНП як спостерігача до МСН і яка подальша доля нотаріату України у разі, коли нотаріальна палата стане членом МСН.

Так, Голова Української нотаріальної палати заявила про таке: "Успішно працює Українська нотаріальна палата з розвитку міжнародного співробітництва. Окрім заходів із підвищення кваліфікації українських нотаріусів за кордоном, Палата плідно співпрацює з Міжнародним союзом нотаріату як спостерігача: ми обмінюємося необхідною інформацією, беремо участь у засіданнях Комісії у справах Європи МСН, готуємо огляди та узагальнення щодо законодавства України з тих чи інших питань. Підготовлено розділ України у спеціальному виданні під назвою "Режим майнових відносин подружжя, спадкування та дарування в міжнародному та внутрішньому обігу", більш відомій під назвою "Синя книга Латинського нотаріату". Палатою систематично надаються матеріали з оновлення цього розділу. При Комісії у справах Європи МСН, членами якої є Володимир Черниш (перший президент Палати), Людмила Павлова та Ігор Фріс (приватний нотаріус Івано-Франківського міського нотаріального округу), працюють робочі групи, що періодично надсилають на нашу адресу свої запитальники, які ми розглядаємо та надаємо відповіді на питання, що стосуються чинного законодавства України, зокрема з питань діяльності товариств з обмеженою відповідальністю, внесення даних про іноземні документи до національних публічних реєстрів, форм цивільних відносин та інші" [4].

Але питання було поставлене під іншим кутом зору, що нотаріат України отримуватиме від приєднання до МСН. Слід враховувати, що "У 1998 році Українська нотаріальна палата прийнята спостерігачем до світової організації нотаріусів – Міжнародного Союзу (Латинського) Нотаріату, який об'єднує нотаріати 75 кра-

їн" [5]. Тобто за тринадцять років Українська нотаріальна палата не набула офіційного членства в МСН і залишається лише її спостерігачем, проте сторінки на сайті Української нотаріальної палати, яка б була присвячена співпраці з МСН, не існує.

У той же час, Російська Федерація ще у 1995 року вступила до Міжнародного Союзу Нотаріату і при аналогічних початкових умовах тривалий час вже є його дійсним членом. Слід зазначити, що до нотаріату РФ як при прийнятті до МСН, так і до останнього часу входять як державні, так і приватні нотаріуси, хоча до МСН вступило об'єднання приватних нотаріусів РФ.

На офіційному сайті Вінницької нотаріальної палати має місце така дискусійна інформація: "Міжнародний союз латинського нотаріату був утворений в 1948 р. в Буенос-Айресі і має на меті сприяти поширенню в світі законодавства країн – членів союзу і знайомству з його інститутами. Міжнародний союз періодично проводить свої конгреси, а також працює через комісії, наприклад по європейським справам і Середземномор'ю" [6]. Якщо буквально сприймати визначену мету, то виходить, що вступ України до МСН означатиме поширення на її території законодавства країн-членів союзу і Україна стане пропагувати таке законодавство на інші країни. Але сенс такої "місіонерської" діяльності МСН та, відповідно, Української нотаріальної палати, зокрема, не однозначний, оскільки згідно Статуту Української нотаріальної палати визначені інші напрями її діяльності.

Якщо проаналізувати російські джерела, то у них завдання МСН визначені так: "МСН – це неурядова організація, яка об'єднує країни з нотаріальною системою латинського типу. Завдання МСН полягає у підтримці, координації та розвитку нотаріальної діяльності на міжнародному рівні. На основі близького співробітництва між національними нотаріатами, Союз повинен забезпечувати незалежність і високе значення нотаріату в цілях кращого захисту прав окремих осіб і суспільства в цілому" [7].

Порівнюючи наведені вище точки зору щодо завдань МСН слід сказати про те, що доцільно однозначно сприймати ті завдання, які ставлять міжнародні організації перед вступом до членства в них. Останнє положення необхідне, оскільки рівень отримуваних результатів залежатиме від завдань таких організацій.

При цьому, умови вступу Української нотаріальної палати до МСН встановити складно, оскільки у новому Статуті Міжнародного союзу нотаріату, затвердженому Асамблеєю нотаріатів членів 2 жовтня 2007 року в Мадриді [8], не передбачено конкретних вимог, які висуваються до кандидатів у члени цієї організації.

На думку автора, основні ж проблеми, пов'язані зі вступом до цієї міжнародної організації, зумовлені основними і додатковими внесками, які учасники мають періодично сплачувати на утримання значної, постійно діючої, частини цієї організації. В цьому контексті звернемо увагу на таку інформацію: "Слід зазначити, що на даний час, по закінченню 60-ти річного рубежу від дати створення світової асоціації нотаріусів, Міжнародний союз нотаріату володіє серйозною політичною вагою. Зокрема, інтереси Союзу представлені при ООН, ЮНЕСКО, Гаазькій конференції з міжнародного приватного права, Європейській Комісії та Європейському Парламенті, Раді Європи, УНІДРУА та інших міжнародних організаціях" [9]. Політична вага МСН – це позитивне явище, яке дозволяє відстоювати інтереси нотаріусів в усіх престижних міжнародних організаціях, але такі представницькі функції обумовлюють додаткові витрати на оплату праці фахівців тощо.

Дане положення вважається важливим, оскільки існування багатьох державних і недержавних органів залежить від політичних напрямків розвитку суспільства та того впливу, який на нього здійснюють міжнародні організації, включаючи Раду Європи та інших. Зокрема, внутрішні орієнтири по реформуванню судової гілки влади в Україні узгоджувалися зі світовим досвідом, рекомендаціями міжнародних організацій тощо. Тому наявність в світі тих країн, в яких нотаріат якщо й функціонує, але не має істотного впливу на суспільні відносини, свідчить про потенційну можливість поширення такої схеми врегулювання суспільних відносин й на країни з латинським нотаріатом.

Зокрема, "Нотаріат вільного (латинського) типу функціонує в усіх країнах Європейського союзу, за винятком Великобританії, Данії, Фінляндії та Швеції. В першій також існує латинський нотаріат, але він об'єднує в собі незначну кількість нотаріусів: два десятки в Лондон-сіті і ще декілька сотень на іншій території країни. Компетенція англійських нотаріусів специфічна і стосується, в основному, міжнародних відносин в сфері нерухомості і корпоративного права" [10].

Якщо взяти до уваги поставлену ціль та способи її досягнення, то можна визначити, що розвиток нотаріату в Україні залежить не від зовнішніх факторів, а, насамперед, від діяльності внутрішніх державних і недержавних органів та самих нотаріусів.

У більшості західноєвропейських країн, а також у Латинській Америці і Японії функціонує нотаріат, де нотаріус є особою вільної юридичної професії, не входить до державного апарату і не є державним службовцем. Проте свої повноваження він отримує від державної влади, держава делегує йому право засвідчувати редактовані і складені ним документи з метою надання їм публічної і доказової сили, яку можливо заперечити тільки у судовому порядку. Існує ряд країн, де нотаріуси є виключно державними службовцями (наприклад, Португалія). До недавнього часу до таких відносились Україна і Росія. Аналіз Закону України "Про нотаріат" дозволяє зробити висновок, що він орієнтований на латинську модель нотаріату. Цей факт є результатом усвідомлення того, що реорганізація нотаріату (якому занадто довго не приділялося достатньої уваги) в сучасний період повинна розглядатися як необхідна умова ефективної взаємодії держави і права у рамках економічного простору. Тим часом одним із першочергових заходів, які були прийняті країнами, які прагнуть впровадити ринкову економіку, стала реставрація нотаріального інституту за типом країн латинського права [11].

Дана позиція науковців є правильною, оскільки розвиток економічних відносин потребує стабільності прав власності на відповідні об'єкти, особливо, щодо значимих та об'єктів, які мають значну цінність. У порівнянні з простою письмовою формою договору нотаріальна дозволяє говорити про більшу довіру до таких документів та більшу вірогідність і правове значення нотаріальних актів, оскільки у їх посвідченні бере участь неупереджена, висококваліфікована, юридично обізнана особа – нотаріус. Але доцільно встановити, що ж уявляє з себе нотаріат латинського типу.

Характерні риси будь-якої моделі нотаріату можуть розглядатися в спрощеному варіанті через аналіз принципів його діяльності, які фокусують увагу на його головних, відмітних ознаках.

Базові принципи системи латинського нотаріату були затверджені 18 січня 1986 року Бюро при Комісії з міжнародного співробітництва МСН та Постійною Радою в Гаазі 13, 14 та 15 травня 1986 року. Ці принципи – прямий та побічний результат роботи конгресів, що

проводилися МСН з моменту його заснування. Вони стосуються діяльності нотаріату, його функцій як знаряддя суспільного служіння. Принципи систематизовані, що дозволяє, по-перше, посилатися на них, не звертаючись до висновків Конгресів; по-друге, уточнювати їх значення і, саме головне, – отримати робочий інструмент, який служить орієнтиром для нотаріатів тих країн, які ще не входять в Союз, але наближаються до цього і виявляють бажання сприяти поширенню нотаріального закону або покращенню і удосконаленню своїх законодавств у цьому напрямку [12]. Дане положення цілком правильне і поділяється всіма провідними науковцями.

Українські науковці також і давно звертали увагу на необхідність формування принципів нотаріату [13] і, зокрема, в Україні у переважній більшості вони сформульовані [14], [15] та ін. Але запропоновані міжнародні принципи організації нотаріату деякою мірою не визнані українськими фахівцями як такі, тому проаналізуємо міжнародні стандарти в тій послідовності, як вони викладені.

На перше місце поставлено такий принцип: "Нотаріус діє від імені держави, але підпорядковується тільки закону" [16]. Дане положення слід уточнити, оскільки запропонований МНС принцип стосується не державних, а про приватних нотаріусів. Тому можна погодитися з аргументами українських вчених щодо неможливості приватних нотаріусів використовувати державну символіку при оформленні ними нотаріальних актів, що є свідченням неможливості нотаріусу діяти від імені держави [17]. До наведених аргументів вважаю необхідним додати, що дане положення не узгоджується й з іншим міжнародним принципом: "Нотаріус несе повну майнову відповідальність за професійні помилки" [18]. Але як говорити про те, що нотаріус діє від імені держави, то відповідальність представників держави згідно норм Цивільного кодексу України перекладається на державу. Тому можна погодитися із зазначеним принципом лише в тій частині, що нотаріус підкоряється лише закону, але це положення доцільно уточнити, оскільки нотаріус має в межах визначених законом підкорятися й волі особи, яка до нього звернулася. У цьому зв'язку заслуговує на увагу положення ст. 91 Закону про нотаріат Польщі, у якій йдеться про те, що нотаріус складає нотаріальний акт, якщо цього вимагає закон чи така є воля сторін [19].

Інший принцип: "Функція латинського нотаріату – державне служіння, яке нотаріус здійснює незалежним чином, не входячи в ієрархію державних службовців" [20]. Але дане положення певною мірою неоднозначне. Дійсно, нотаріуси виконують державну функцію, але не перебуваючи на державній службі акцент має ставитися на служінні тим особам, які звертаються до нотаріуса за допомогоюю. Саме про це й йдеться у іншому принципі: "Нотаріус забезпечує неупереджену кваліфіковану юридичну допомогу, законність, рівну справедливість і публічну достовірність приватних актів" [21].

Не зважаючи на високу "ноту", яка проголошена у даному принципі, слід брати до уваги, що право не є абсолютно рівним і справедливим щодо всіх суб'єктів. В багатьох випадках право слідує за волею власника майна, який може розділити спадщину не рівними частками між спадкоємцями, а нотаріус може порадижити особі похилого віку не заповідати і не дарувати майно, оскільки в такому випадку нові власники не будуть мати будь-яких зобов'язань щодо такої особи, а укласти спадковий договір чи договір довічного утримання. В останньому випадку особа похилого віку буде вправі вимагати допомоги ще при житті. У той же час, рівні спадкові частки при спадкуванні за законом називаються ідеальними, але ж за життя спадкодавця відношення до нього не є рівним? Тому не

можна абсолютизувати право і нотаріальну діяльність через те, що поняття "рівна справедливість" доволі часто суб'єктивне. У той же час, в силу складності нотаріальної діяльності можна говорити про те, що необхідна висока правова кваліфікація нотаріуса, вміння спілкуватися з людьми, а також принциповість в питаннях дотримання вимог законодавства.

Відносно принципу, що "акти нотаріуса мають особливу доказову, а доволі часто й виконавчу силу" [22] говорити складно через те, що ці питання зумовлені не діяльністю чи організацією нотаріату, а впливають із положень законодавства, зокрема, яке регламентує компетенцію нотаріусів.

Щодо принципу "Діяльність нотаріуса знаходиться в сфері безспірної юрисдикції, при цьому сприяючи попередженню спорів і конфліктів" [23], то така оцінка діяльності нотаріусів є об'єктивною, але вона спрощує сприйняття нотаріальної діяльності. Нотаріус посвідчує договори лише в тому випадку, коли у сторін не існує спору – це аксіома. Але наявність спорів в нотаріаті не виключається, оскільки спори можуть виникати як під час складання умов договору, так і при зверненні до нотаріуса, коли сторони наполягають на посвідченні лише ними складеного проекту договору. Тому загалом говорити про те, що діяльність нотаріуса знаходиться в сфері безспірної юрисдикції, не приходиться. Реальні правовідносини залежать від суб'єктивних факторів, але майстерність нотаріуса в питаннях медіації, зокрема, досягти компромісного варіанту викладення умов договору, має надати таким відносинам однозначності і законності, щоб усунути у майбутньому можливі спори. Тому, виходячи із даного принципу нотаріату, проголошеного МСН виникнення у майбутньому спорів щодо нотаріально посвідченого договору – це недолік у діяльності нотаріуса. На наш погляд, договір – це компроміс між сторонами і деякою мірою між ними та нотаріусом, тому наступний судовий розгляд спірних відносин судом – це лише уточнення позицій таких суб'єктів.

Якщо ж дотримуватися проголошеного МНС принципу: "Як радник, нотаріус виявляє дійсну волю сторін і викладає її в еталонно-кваліфікований юридичний акт" [24], то виходить, що у майбутньому спір між сторонами або сторонами і нотаріусом щодо договору неможливий. Практика свідчить про протилежне, що нотаріальні акти визнаються судами недійсними або окремі умови договорів незаконними, неконкретними тощо.

Тому, на думку автора, з аналізу вище наведених міжнародних принципів нотаріату, слід зробити висновок про те, що у договорі має зазначатися положення про те, ким складено проект договору. Якщо проект договору складався нотаріусом і потім "еталонно-кваліфікований" проект буде визнано судом недійсним, незаконним тощо, то це стає очевидним свідченням невідповідності кваліфікації нотаріуса міжнародним принципам і стандартам при складанні і посвідченні договорів. Отже, вважаємо недоцільним надавати діяльності нотаріусів зайве перебільшення, оскільки дане положення може бути розгорнуте проти їх інтересів.

Однак, пропозиція щодо необхідності фіксування факту, хто складав проект договору, який в подальшому був нотаріально посвідчений, на наш погляд, має принципове значення для того, щоб у майбутньому була можливість визначити, що ж сторони загалом мали на увазі. Наприклад, свобода договору дозволяє залишити поза увагою ті чи інші важливі умови, які істотні для регламентації прав та обов'язків сторін за договором. У той же час, згідно ст. 638 ЦК договір є укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. У зв'язку з цим, представ-

ляється необхідним встановити, що сторони відмовилися від складання проекту договору нотаріусом, наполягали на тому, що вони всі важливі для їх правовідносин умови визначили, а всі інші істотні умови мають врегульовуватися згідно вимог законодавства. Така схема діяльності нотаріуса при посвідченні договорів дозволить зменшити ризик настання відповідальності у майбутньому, якщо сторони будуть наполягати на тому, що саме нотаріус, який посвідчував договір має відповідати за його зміст.

Проаналізовані принципи латинського нотаріату свідчать про те, що не з усіма з них можна однозначно погодитися, хоча вони є цікавими для української правової науки і мають слугувати орієнтиром для подальших досліджень в сфері теорії нотаріального процесу.

Абсолютно можна погодитися з тими заповідями, які були проголошені у доповіді еквадорської делегації нотаріусів на пленарному засіданні 89 Міжнародного конгресу Латинського Нотаріату в Мексиці у 1965 році, а саме: поважай своє міністерство; утримайся, якщо навіть маленький сумнів робить неясними твої дії; віддавай належне Правді; дій обґрунтовано; вивчай прискіпливо; радься з чесною; керуйся Справедливістю; обмежуйся Законом; працюй з достоїнством; пам'ятай, що твоя місія є в тому, щоб не було суперечок між людьми. Дані високоморальні положення, на наш погляд, мають увійти до присяги нотаріуса, яка складається перед заняттям посади. Але перша заповідь має стосуватися державних нотаріусів, які безпосередньо належать до Мініюстра України, а приватні нотаріуси є самозайнятими особами, тому вони не можуть вважатися працівниками Мініюстра.

В усякому разі, дані заповіді не є зайвими для всіх нотаріусів, оскільки вони спонукають до глибокого розуміння функцій нотаріусів в суспільстві, а також способів їх діяльності. Автор вважає, що до запропонованих заповідей можна додати й елемент, який запозичений у медиків, які одним із головних вважають принцип – не нашкодь хворому. Для нотаріусів так само важливо при посвідченні нотаріальних дій не нашкодити одній або обом сторонам, що може мати місце, коли договір складений з урахуванням інтересів лише однієї із сторін, а права та обов'язки іншої сторони регламентовані неадекватно правовій ситуації. Так, славновісні генеральні доручення, в яких фактично приховується договір купівлі-продажу автомобілів, мають вади, оскільки права покупця автомобіля належно не застережені і доволі часто мали місце випадки, коли автомобіль повертався власнику або його нащадкам чи конфіскувався, оскільки був крадений. В останніх випадках покупець залишався беззахисним через те, що в генеральному дорученні не можуть мати відомості про передані ним кошти. У зв'язку з цим, нотаріуси не повинні посвідчувати такі угоди, в яких одна із сторін опиняється в явно невігідному становищі.

У зв'язку з наведеним, автор вважає, що досвід діяльності МСН важливий для розвитку нотаріату України, але питання вступу до цієї організації має визначатися приватними нотаріусами, які мають враховувати позитивні риси, а також їх вартість.

1. Баранкова В.В. Нотаріат в Україні / За заг. ред. В.В. Комарова. – К.: ЮрінкомІнтер, 2006. – С.35-41). 2. Бєсчасний В.М. Нотаріат в Україні / За заг. ред. В.М. Бєсчасного. – К.: Знання, 2008. 494 с. – С.24-25. 3. Про УНП Офіційний сайт Української нотаріальної палати <http://palata.notariat.org.ua/aboutunp/> 4. Павлова Л. Історія Української нотаріальної палати/ Юридичний журнал <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3097> 5. Ключка О. У 1998 році Українська нотаріальна палата прийнята спостерігачем до світової організації нотаріусів – Міжнародного Союзу (Латинського) Нотаріату, який об'єднує нотаріати 75 країн. /Lex. Право і Закон// <http://legal-help.com.ua/?p=600> 6. Офіційний сайт Вінницької нотаріальної палати Основні світові системи нотаріату. Латинський нотаріат. Міжнародний союз латинського нотаріату.

<http://www.notariat.vn.ua/notariat/notariat-v-sviti> 7. Латинский нотариат. Центр нотариальных исследований. <http://www.notiss.ru/index.php?id=28> 8. Устав Международного союза нотариата, утвержденный Ассамблеей нотариатов членов 2 октября 2007 года в Мадриде. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.notiss.ru/using/statuts%20UJNL.pdf> 9. О Латинском нотариате: Международный Союз Латинского Нотариата как инструмент содействия в развитии международного нотариата. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://maksimova.su/latin-notary.htm> 10. Латинский нотариат. Центр нотариальных исследований. [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.notiss.ru/index.php?id=28> 11. Комаров В.В., Баранкова В.В. Нотариат и нотариальный процесс: Учебник. / В.В. Комаров, В.В. Баранкова. – Х.: Консум, 2000. – 240 с. – С. 30-31. 12. Латинский нотариат. [Электронный ресурс]. // Мир нотариата. – Режим доступа: <http://mirnot.narod.ru/latnot.html> 13. Радзівєвська Л.К. Деякі питання нотаріального права в світлі рішень XXVII з'їзду КНРС // Вісник Київського університету. – Вип. 29. – 1988. – С. 30-33. 14. Фурса С.Я. Проблема формування принципів організації та діяльності нотаріату в Україні // Часопис Київського університету права. №1, 2002. 15. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Нотари-

ат в Україні. Загальна частина. – К.: Вентурі. 1999. 16. Латинский нотариат. [Электронный ресурс]. // Мир нотариата. – Режим доступа: <http://mirnot.narod.ru/latnot.html> 17. Фурса С.Я. Підпис нотаріуса як правовий акт // Юридичний вісник України. № 9 (401). 2003. 18. Латинский нотариат. [Электронный ресурс]. // Мир нотариата. – Режим доступа: <http://mirnot.narod.ru/latnot.html> 19. USTAWA z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie [електронний ресурс]- Режим доступа: http://lex.pl/akt_prawny/?akt=Dz.U.2008.189.1158.html. 20. Латинский нотариат. [Электронный ресурс]. // Мир нотариата. – Режим доступа: <http://mirnot.narod.ru/latnot.html> 21. Латинский нотариат. [Электронный ресурс]. // Мир нотариата. – Режим доступа: <http://mirnot.narod.ru/latnot.html> 22. Латинский нотариат. [Электронный ресурс]. // Мир нотариата. – Режим доступа: <http://mirnot.narod.ru/latnot.html> 23. Латинский нотариат. [Электронный ресурс]. // Мир нотариата. – Режим доступа: <http://mirnot.narod.ru/latnot.html> 24. Латинский нотариат. [Электронный ресурс]. // Мир нотариата. – Режим доступа: <http://mirnot.narod.ru/latnot.html>

Надійшла до редколегії 08.06.11

УДК 349.2

І. Підпала, здобувач

ПРАВОВІ ВИМОГИ ДО КАНДИДАТІВ У ЧЛЕНИ МОРСЬКОГО ЕКІПАЖУ ЗА НОРМАМИ МІЖНАРОДНОГО ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття присвячена дослідженню правових вимог до кандидатів у члени морського екіпажу за нормами міжнародного та національного законодавства.

Ключові слова: члени екіпажу, професійний відбір, безпека мореплавства, кваліфікація, дипломування, стан здоров'я.

Стаття посвячена дослідженню правових вимог до кандидатів у члени морського екіпажу за нормами міжнародного та національного законодавства.

Ключевые слова: члены экипажа, профессиональный отбор, безопасность мореплавания, квалификация, дипломирование, состояние здоровья.

The article investigates the legal requirements for candidates for the marine crew for the international norms and national legislation.

Key words: crew members, the professional selection, navigation safety, qualification, certification, health.

Постановка проблеми. Із розвитком морського флоту, змінами його технічного стану, принципів та характеру експлуатації морських суден, в умовах формування нових економічних відносин, змінюється структура попиту на спеціалістів, пред'являються нові вимоги до змісту та якості морської освіти для забезпечення безпеки мореплавства. У зв'язку з цим необхідним та пріоритетним для держави стає вдосконалення нормативно – правового регулювання організації підготовки та дипломування моряків щодо полегшення їх працевлаштування.

Аналіз дослідження даної проблеми. Даному питанню не приділяли належної уваги і воно не стало предметом комплексних наукових досліджень в організації підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації та дипломування моряків. Праці таких науковців як: А.Н. Шемякін, Л.М. Мацкевич, М.П. Зеленін, В.М. Єрофеев, Л.А. Позолотін містять низку системних положень і висновків, які опосередковано стосуються досліджуваної проблеми, чим створюють певні передумови для подальшого дослідження.

Завдання полягає в спробі системного аналізу вимог до кандидатів у члени екіпажу та стандартів підготовки і дипломування моряків, а також в межах цього аналізу розгляду національного законодавства України, яким врегульовано організацію професійної підготовки і дипломування моряків та вплив людського чинника і його професійної складової на безпеку мореплавства.

Метою даної статті є дослідження міжнародно – правових норм та національного законодавства, щодо правових вимог до кандидатів у члени екіпажу та організації підготовки і дипломування моряків для подальшого вдосконалення існуючого законодавства на виконання вимог Міжнародної Конвенції "Про підготовку і дипломування моряків та несення вахти" (ПДНМ/STCW'78), щоб полегшити працевлаштування громадян – моряків.

Виклад основного матеріалу. Порядок прийому на роботу осіб суднового екіпажу, а також їхні права та обов'язки, що впливають із трудових відносин, регулюються загальними нормами трудового законодавства України. Однак, принцип надання сторонам повної свободи при укладенні трудового договору в цьому випадку відсутній, тому що держава в інтересах охорони життя і здоров'я осіб, що знаходяться на судні, безпеки мореплавства і виконання своїх зобов'язань, що впливають з міжнародних договорів, учасником яких вона є, не може допустити наявність у судновому екіпажі осіб, що не відповідають встановленим вимогам щодо кваліфікації та стану здоров'я членів екіпажу [10]. Тому, безпека мореплавства, є основною умовою збереження людського здоров'я та життя, довкілля та майна на морі, відсутності неприпустимого ризику, пов'язаного з загибеллю або травмуванням людей, заподіянням шкоди довкіллю або матеріальних збитків, що забезпечується заходами технічного, організаційного та правового характеру. Вони впроваджуються шляхом встановлення вимог до конструкції, обладнання, постачання морських суден, різних видів державного нагляду за суднами, правил радіозв'язку та сигналізації, безпеки руху суден на найважливіших морських шляхах, системи навігаційної та гідрометеорологічної інформації, документального оформлення та розслідування аварійних морських подій, все це вимагає одним з найважливіших та найвагоміших заходів забезпечення безпеки в мореплаванні якісної професійної підготовки членів екіпажів морських суден та їхньої професійної придатності, що є необхідною основною умовою укладання з ними трудових контрактів [7].

Ефективність підготовки та дипломування моряків у першу чергу залежить від належної імплементації міжнародних вимог у цей процес та його організацію [5].

